

Рекомендовано
Вченою радою юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол №1 від 29.09.2016 р.)

Рецензенти:
Вишновецька С. В., д-р юрид. наук, доцент, завідувач кафедри цивільного права і процесу Національного авіаційного університету;
Косток В. А., д-р юрид. наук, доцент, заступник завідувача відділу Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України;
Щербина В. І., д-р юрид. наук, професор, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Андріїв В. М.
А65 Міжнародне трудове право: навчальний посіб. / В. М. Андріїв. – Київ : ВД «Дакор», 2017. – 574 с.

ISBN 978-617-7020-84-3

Навчальний посібник підготовлений у відповідності із обов'язковими вимогами державних освітніх стандартів вищої освіти та відповідає чинним на момент видання нормативним актам.

У проведеному дослідженні на основі теоретичних положень, історії та практики застосування міжнародних актів висвітлюються загальнотеоретичні і практичні проблеми міжнародного трудового права. З нових позицій, скрізь призму історизму, системології, теорії права та галузевих юридичних наук розкриваються основні інститути міжнародного трудового права.

Призначений для студентів, аспірантів, викладачів юридичних та інших факультетів.

УДК 349.2
ББК 67.305

ISBN 978-617-7020-84-3

© Андріїв В. М., 2017
© ТОВ «ВД «Дакор», 2017

ЗМІСТ

Передмова 9

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Тема 1. Поняття, предмет, метод та принципи міжнародного трудового права

1.1. Поняття, значення та особливості міжнародно-правового регулювання праці	11
1.2. Поняття та сутність міжнародного трудового права	16
1.3. Становлення та розвиток міжнародного трудового права	22
1.4. Становлення та розвиток міжнародного трудового права ЄС	26
1.5. Предмет та метод міжнародного трудового права	36
1.6. Принципи міжнародного трудового права	39
Контрольні запитання	42

Тема 2. Джерела міжнародного трудового права

2.1. Поняття та особливості джерел міжнародного трудового права	44
2.2. Класифікація джерел міжнародного трудового права	48
2.3. Загальна характеристика джерел міжнародного трудового права: акти ООН, акти МОП	53
2.4. Міжнародні регіональні акти в сфері праці	67
2.5. Гармонізація та уніфікація джерел міжнародного та національного трудового права	77
Контрольні запитання	82

Тема 3. Суб'єкти міжнародного трудового права

3.1. Міжнародні трудові норми: поняття, класифікація та значення	83
--	----

3.2. Поняття та види суб'єктів міжнародного трудового права	87
3.3. Система міжнародних організацій, діяльність яких пов'язана з регулюванням праці: загальна характеристика	89
Контрольні запитання	95

Тема 4. Міжнародна організація праці (МОП): правовий статус і основні напрями діяльності

4.1. Історія становлення МОП	96
4.2. Цілі, завдання та структура МОП	100
4.3. Діяльність, контрольні механізми та спеціалізовані установи МОП	103
Контрольні запитання	111

Тема 5. Міжнародні стандарти праці, зайнятості та професійної підготовки

5.1. Концепція гідної праці та механізм її реалізації	112
5.2. Міжнародно-правові акти в сфері зайнятості населення	120
5.3. Організація працевлаштування. Державні і приватні служби зайнятості (бюро з найму)	136
5.4. Системи захисту від безробіття зарубіжних держав	144
5.5. Міжнародні стандарти підвищення професійної підготовки	148
Контрольні запитання	152

РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРАЦІ

Тема 6. Поняття трудового договору, його зміст і види відповідно до міжнародно-правових стандартів

6.1. Поняття трудового договору: міжнародно-трудові стандарти та законодавство зарубіжних держав	153
6.2. Зміст та умови трудового договору	160
6.3. Форма та види трудового договору	164

6.4. Порядок укладення та зміна трудового договору	176
6.5. Розірвання трудового договору	187
6.6. Міжнародні стандарти звільнення працівників	194
Контрольні запитання	202

Тема 7. Міжнародно-правове регулювання робочого часу та часу відпочинку

7.1. Поняття та міжнародно-правові стандарти робочого часу	203
7.2. Міжнародно-правове регулювання робочого часу окремих категорій працівників	207
7.3. Міжнародні та європейські стандарти права на відпочинок	216
7.4. Правове регулювання часу відпочинку за законодавством зарубіжних країн	225
Контрольні запитання	235

Тема 8. Дисципліна праці. Взаємна матеріальна відповідальність працівників і роботодавців в міжнародному трудовому праві

8.1. Поняття та особливості правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників у різних типах трудового права	236
8.2. Дисциплінарні санкції, які застосовуються роботодавцем до працівника	242
8.3. Комфортна психологічна обстановка для працівників	245
8.4. Взаємна матеріальна відповідальність працівників і роботодавців	257
Контрольні запитання	260

Тема 9. Міжнародно-правова регламентація оплати праці

9.1. Заробітна плата як економічна і правова категорія	261
9.2. Міжнародно-правові стандарти оплати праці	266

9.3. Системи оплати праці зарубіжних держав	273
9.4. Державне регулювання оплати праці в європейських країнах	282
9.5. Правове регулювання гарантійних виплат в зарубіжних державах	288
<i>Контрольні запитання</i>	298

Тема 10. Безпека й гігієна праці в міжнародному трудовому праві

10.1. Зміст терміну про безпеку й гігієну праці	292
10.2. Конвенції й Рекомендації МОП з питань безпеки й гігієни праці	296
10.3. Законодавство з безпеки й гігієни праці	306
10.4. Охорона праці працівників, які працюють в умовах неповної зайнятості, надомників, сумісників та сезонних працівників	314
10.5. Охорона праці деяких категорій осіб: молоді; вагітних жінок, жінок, що народили, жінок, що годують груддю; інвалідів	316
10.6. Міжнародно-правова охорона праці в окремих галузях діяльності	331
10.7. Міжнародно-правові норми про захист від окремих ризиків	343
<i>Контрольні запитання</i>	364

Тема 11. Міжнародно-правові стандарти праці окремих категорій працівників

11.1. Поняття міграції та її види. Трудова міграція. Глобалізація і її вплив на міграцію трудових ресурсів в сучасному суспільстві	365
11.2. Поняття працівників мігрантів. Міжнародно-правовий захист прав трудящих- мігрантів	375
11.3. Міжнародні акти про працю жінок	385
11.4. Міжнародно-правове регулювання праці літніх працівників. Проблеми дискримінації	

літніх працівників в національному трудовому законодавстві	390
11.5. Акти МОП щодо працівників із числа корінного населення	397
11.6. Акти МОП щодо праці моряків	401
11.7. Міжнародно-правове регулювання праці окремих професійних категорій працівників	412
<i>Контрольні запитання</i>	421

Тема 12. Права профспілок і організацій роботодавців в сфері праці

12.1. Міжнародний профспілковий рух: історія становлення та загальна характеристика	422
12.2. Міжнародно-правове регулювання профспілкової діяльності	429
12.3. Правовий статус професійних спілок	432
12.4. Міжнародні профспілкові організації	448
12.5. Профспілки і транснаціональні корпорації	451
12.6. Міжнародно-правові засади свободи об'єднання роботодавців у сфері праці	456
12.7. Організації роботодавців в сфері міжнародно- правового регулювання праці	462
12.8. Загальноєвропейські організації роботодавців ...	468
12.9. Організації роботодавців в країнах Європи	472
<i>Контрольні запитання</i>	477

Тема 13. Міжнародно-правове регулювання трудових спорів. Специфіка спеціалізованої трудової юстиції

13.1. Зміст та значення терміну «трудова юстиція»	479
13.2. Поняття та види трудових конфліктів	481
13.3. Міжнародно-правове регулювання вирішення трудових спорів	483
13.4. Способи організації державних органів з трудових спорів в деяких країнах віту	487
<i>Контрольні запитання</i>	495

Тема 14. Соціальне страхування і соціальне забезпечення в міжнародному трудовому праві	
14.1. Виникнення та розвиток соціального страхування в міжнародному трудовому праві. Поняття та склад соціального забезпечення	496
14.2. Міжнародно-правове регулювання соціального забезпечення	502
14.3. Системи соціального забезпечення країн Європи	510
14.4. Діяльність Міжнародної асоціації соціального забезпечення (МАСО)	524
<i>Контрольні запитання</i>	534
Список використаних джерел	533

ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах глобалізації світового розвитку значно зростає роль міжнародних норм і практики їх застосування для досягнення цілей економічного і соціального прогресу. Це пов'язано, перш за все, з тим, що серед вищих цінностей світової спільноти широко визнані права і свободи людини, її честь і гідність в різних сферах життєдіяльності суспільства, серед яких провідна роль належить сфері праці.

Вивчення досвіду міжнародно-правового регулювання праці є однією з основних задач науки трудового права. На основі наукових досліджень і відповідно до потреб практики збагачується міжнародно-правовим змістом викладання трудового права. Міжнародне трудове право все частіше враховується при вивченні навчального курсу «Трудове право», що вивчається студентами вищих юридичних навчальних закладів. Починає поширюватися практика поглибленого вивчення норм міжнародного права, що регламентують сферу праці і порівняльного трудового права.

Крім цього, слід зазначити, що основні права людини в сфері праці, їх міжнародно-правова регламентація, механізм їх захисту та діяльність міжнародних організацій у сфері правового регулювання праці стали все більш широко висвітлюватися в міжнародному публічному праві. Міжнародні трудові відносини виділяються в науці, у викладанні міжнародного приватного права, у зв'язку з розширенням сфери застосування праці з іноземною участю. Певна сукупність питань регулювання праці представлена в міжнародному економічному, торговельному та фінансовому праві. Зростаючу увагу держав, їх об'єднань та організацій до спільного регулювання соціально-трудова відносин демонструє Європейське право. У міжнародно-правовому регулюванні праці позначаються і заходи кримінально-правового характеру. Зазначені аспекти свідчать про зростаючу різнобічність в міжнародно-правовому регулюванні праці і необхідності комплексного підходу до вивчення і використання норм міжнародного трудового права.